

**UCHWAŁA NR XX/211/2020
RADY GMINY CZERNICA**

z dnia 9 grudnia 2020 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2023**

Na podstawie art. 18 ust.1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2020, poz.218 ze zm.), uchwala się co następuje:

§1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2024, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się wójtowi gminy.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2021 r.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CZERNICA**

Leszek Kusiak

UZASADNIENIE

do uchwały Rady Gminy Czernica w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2023

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernica stanowiący załączniki do niniejszej uchwały, określa sposób realizacji zadań własnych gminy, o których mowa w art.6 ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ww. przepisami do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W programie na lata 2021-2023 przewidziano kontynuację działań realizowanych w latach 2012-2020, jak również podjęcie nowych przedsięwzięć. Uwzględniono przede wszystkim zadania związane z prowadzeniem profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.

Wskazany okres dla nowego programu, który jest kontynuacją dotychczas podejmowanych działań powinien uwzględniać również terminy rozpoczęcia i zakończenia kadencji organów gminy – obecna kadencja to lata 2018 – 2023. Co więcej krótsze okresy programowania to również większa efektywność dla takich programów, stąd też rekomendacja przyjęcia programu w zaproponowanych ramach czasowych.

Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy Czernica oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Biorąc pod uwagę powyższe przyjęcie programu na lata 2021-2023 jest w pełni uzasadnione.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CZERNICA**

Leszek Kusiał

**RADA GMINY
CZERNICA**

Załącznik
do uchwały Nr XX/211/2020
Rady Gminy Czernica
z dnia 9 grudnia 2020 r.

**Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Gminie Czernica
na lata 2021 – 2023**

I. Wprowadzenie

Podstawową grupę społeczną pełniącą niezwykle istotne funkcje stanowi rodzina. To rodzina wywiera kluczowy wpływ na zachowanie się jednostek zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz rodziny. Rodzina jest miejscem, gdzie dziecko dokonuje pierwszych prób w kontaktach społecznych, doświadcza ograniczeń i wzmocnień w rozwoju oraz nabiera zaufania do otaczającego go świata. Rodzina powinna zaspokajać potrzebę bezpieczeństwa, miłości, przynależności, szacunku, uznania i przekazuje obowiązujące w społeczeństwie wartości, normy i wzorce zachowań. Jednak coraz częściej słyszymy, że rodziny nie wywiązują się ze swoich zadań, że zamiast poczucia bezpieczeństwa jest strach i niepewność, zamiast miłości-ból i cierpienie, zamiast szacunku i uznania-ośmieszanie i upokarzanie. Dom rodzinny powinien być miejscem, w którym jesteśmy kochani, chronieni nabieramy sił do pracy lub nauki. Dla wielu osób dorosłych i dzieci dom nie stanowi azylu lecz jest niebezpiecznym miejscem, gdzie regularnie doświadcza się cierpienia fizycznego i psychicznego. Krzywdzenie dziecka odciska piętno na wszystkich sferach rozwojowych. Ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, rozwoju umysłowego oraz stanu psychicznego. Rodzina, w której podstawowe więzi oraz kryteria funkcjonowania zostały zaburzone kształtują młodego człowieka na osobę pozbawianą elementarnych umiejętności funkcjonowania na poziomie emocjonalnym i społecznym. Przemoc w rodzinie stanowi zjawisko powszechnie występujące w naszym społeczeństwie. Niestety wciąż jeszcze pozostaje w ukryciu „czterech ścian domów”. Przemoc dotyczy rodziny o różnym statusie społecznym i ekonomicznym a nie jak dotychczas sądzono występuje wyłącznie w środowiskach marginesu społecznego. Coraz częściej to osoby dobrze wykształcone, majątne zajmujące prestiżowe stanowiska, lubiane i szanowane przez innych z premedytacją zadają ból i cierpienia swoim najbliższym. Gradacja zjawiska przemocy w rodzinie i jego destrukcyjny wpływ na jednostkę stanowi niebagatelny problem społeczny, zatem jednym z głównych zadań polityki społecznej jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez realizowanie na różnych szczeblach życia publicznego w naszym kraju programów profilaktycznych. Skuteczne zwalczanie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy różnych służb. Wprowadzenie w życie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest gwarancją zintegrowanych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie.

System przeciwdziałania przemocy w Polsce określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.), która m.in. wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego oraz organom administracji rządowej zadania do realizacji, określa zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz wobec osób stosujących przemoc.

Ustawodawca w art. 6 ust. 2 oraz art. 9 wyżej cytowanej ustawy wyznaczył gminom zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Stosownie do jej zapisów zadaniem gminy jest:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Jeszcze do niedawna niewiele o tym pisano i mówiono, a zjawisko przemocy zarezerwowane było dla „rodzin z marginesu”. Dopiero od kilku lat w Polsce coraz częściej posługujemy się terminem „przemoc w rodzinie” lub „przemoc domowa”, a do pomagania jej ofiarom angażuje się wielu profesjonalistów. Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie. Jest zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała od zawsze, niestety mówiono o niej niewiele. Przemocy domowej nie postrzegano jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, to jest takiego, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, czasem tragicznych skutków, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Ujawniano jedynie wyjątkowo okrutne i budzące sprzeciw społeczny pojedyncze zdarzenia z historii rodzin, w których doszło do tragedii zapominając, że dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem zagrożenia, poniżenia, terroru, lęku, rozpacz, a dramaty, które przedostały się do wiadomości publicznej są skutkiem wieloletnich cierpień, tym boleśniejszych, że rozgrywanych przy ogólnej społecznej akceptacji.

Na zagadnienia przemocy w rodzinie możemy spojrzeć z wielu perspektyw, albowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna. Dlatego też precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska powoduje wiele problemów interpretacyjnych.

Według definicji przyjmowanej przez polskich specjalistów przemoc w rodzinie „to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.”

Na potrzeby niniejszego Programu najodpowiedniejszą jest definicja przemocy zawarta w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- 1) jest intencjonalna, czyli jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- 2) siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- 3) narusza prawa i dobra osobiste, ponieważ sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza prawa ofiary;
- 4) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- **przemoc fizyczna** - w swej czynnej postaci przybiera działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, duszenie, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym.

- **przemoc psychiczna** - to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystujące różnorodne mechanizmy psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągła krytyka, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie. Przemoc psychiczna może polegać również na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej. Przemoc psychiczna nie pozostawia śladów widocznych „gołym okiem”, nie ma dla niej skali aby można było ustalić rozmiar krzywdzenia psychicznego.

- **przemoc seksualna** - to zmuszenie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji gdy obawia się odmówić sprawcy. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu

- **przemoc ekonomiczna** - działanie mające na celu doprowadzić do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy. Przykładem takiej przemocy ekonomicznej będzie odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie ofierze podjęcie pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli np. współmałżonka

- **zaniedbywanie** - to zjawisko społeczne odnosi się w szczególności do relacji dziecko – rodzic. Będzie to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej m.in. w zakresie:

- emocjonalnego kontaktu i więzi;
- reagowania na trudności, które przeżywa dziecko;
- okazywania wsparcia, troski, zainteresowania i opieki;
- otwartości na potrzeby dziecka;
- zapewnienia odpowiednich warunków materialnych, socjalnych;
- właściwego ubioru, który będzie dostosowany do wieku i pory roku;

- opieki medycznej i edukacyjnej;
- odpowiedniego pokierowania rozwojem.

Zjawisko przemocy w rodzinie nie jest jednorazowe. Znacznie częściej jest procesem o długiej nawet kilkuletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Dla lepszego zrozumienia zjawiska przemocy domowej oraz trudności wynikających z podjęcia decyzji przez osoby doświadczające przemocy o przerwaniu tego faktu, istotne jest poznanie cyklu przemocy, w którym występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- **faza narastającego napięcia** – początkiem jest wzrost napięcia, narastają konflikty. Przyczyny nie zawsze pojawiają się w rodzinie, niekiedy drobne nieporozumienia powodują eskalację sytuacji konfliktowych. Pojawia się agresja. Ofiara stara się opanować sytuację – uspokaja sprawcę, spełnia wszystkie zachcianki, podejmuje działania aby uszczęśliwić sprawcę, powstrzymać przed wyrządzeniem krzywdy. Osoby, które są krzywdzone mogą odczuwać takie dolegliwości fizyczne jak: bóle żołądka, bóle głowy, bezsenność, utrata apetytu, apatia, mogą stać się nerwowe i niespokojne. To wynik narastającego napięcia, które po pewnym czasie może być nie do wytrzymania
- **faza ostrej przemocy** – tu następuje wybuch nagromadzonej agresji i wyładowanie jej. Skutki jakich ofiara doznaje to często podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, a nawet śmierć.
- **faza miodowego miesiąca** – czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca dopiero teraz dostrzega, że swoim zachowaniem, agresją skrzywdził kogoś mu bliskiego. Podejmowane są próby przeproszenia, załagodzenia sytuacji, staje się uczynny, kochający, sprawca usprawiedliwia swoje zachowanie często przekonując ofiarę, że był to jednorazowy incydent. Ofiara wierzy w te zapewnienia i zostaje. W tej fazie ofiara nie szuka pomocy. Niestety miodowy miesiąc szybko się kończy i często rozpoczyna się faza narastania napięcia. Ofiara nadal jest zatrzymana w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch.

Przemoc domowa jest wskazywana jako zjawisko o dużym stopniu szkodliwości zwłaszcza dla jej ofiar. Oprócz szkód fizycznych w postaci obrażeń ciała, powoduje również szkody psychiczne, które pojawiają się z czasem i wymagają długotrwałego i profesjonalnego leczenia. Należą do nich;

- 1) zaburzenia depresyjne tj. obniżony nastrój, niska samoocena, negatywne myślenie o sobie, brak chęci do działania;
- 2) zaburzenia lękowe–odczuwanie lęku przed podjęciem działania, odrzuceniem, krytyką;
- 3) wiktymizacja –przyjęcie tożsamości ofiary, czyli w skutek doznawania przemocy, podejmowania nieskutecznych prób obrony siebie oraz nieumiejętnych prób pomocy z zewnątrz nabiera przekonania, że na takie zachowanie zasługuje;
- 4) uzależnienia–alkoholizm, narkomania, lekomania, hazard są dla ofiary ucieczką od bólu fizycznego i psychicznego;
- 5) zespół zaburzeń stresu pourazowego–objawia się powtórным doświadczaniem traumatycznego przeżycia poprzez wspomnienia lub powracające koszmary senne, powoduje nadpobudliwość, problemy ze snem, z zapamiętywaniem trudności z

koncentracją uwagi, drażliwość, złość, nadmierna czujność, omdlenia, unikanie rozmów na temat wydarzenia oraz miejsc i osób związanych z przykrym doświadczeniem.

Podstawowymi oddziaływaniami terapeutycznymi w pracy z ofiarami przemocy domowej powinna być praca nad:

- 1) zwiększaniem poczucia bezpieczeństwa;
- 2) przywracanie zaufania do ludzi;
- 3) nabywanie umiejętności rozpoznawania oraz wyrażania uczuć i emocji;
- 4) zwiększanie poczucia własnej wartości.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

Czernica to gmina wiejska w powiecie wrocławskim. Położona we wschodniej części województwa dolnośląskiego. Graniczy z miastem Wrocław oraz gminami: Długołęka, Jelcz-Laskowice, Oleśnica, Siechnice i Oława. Gmina Czernica składa się z 13 sołectw. Na terenie gminy Czernica na dzień 31.12.2019 r. zamieszkiwało 15.354 mieszkańców.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Czernica została oparta na badaniu źródeł zastanych, takich jak dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktu Konsultacyjnego, Zespołu Interdyscyplinarnego i Posterunku Policji w Kamieńcu Wrocławskim oraz analizie wyników diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, w tym problemu przemocy w rodzinie, przeprowadzonej w 2018 roku.

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Według danych statystycznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 r. z pomocy społecznej ogółem korzystało 184 rodzin (359 osób), w tym: z powodu problemu alkoholowego 36 rodzin (60 osób), z powodu narkomanii 6 rodziny (9 osoby) oraz 4 rodziny (11 osób), w których zdiagnozowano przemoc w rodzinie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wykonuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna wykonuje działania w szczególności polegające m.in. na: przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych umożliwiających diagnozę sytuacji rodziny lub osoby; pomocy w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych; przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych; pracy socjalnej; prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; udzielaniu informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym; wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej; w razie

potrzeby zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji; w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania, współpracy z innymi instytucjami i organizacjami.

Działając w najbliższym środowisku lokalnym zarówno osób doznających przemocy jak i osób stosujących przemoc w rodzinie, służy doraźnym i specjalistycznym wsparciem w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą, realizuje procedury „Niebieskie Karty” oraz szereg działań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w szczególności inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Komisja w szczególności: rozpatruje sprawy związane z procedurą zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego, motywuje osoby uzależnione do podjęcia leczenia, poddania się badaniom w celu określenia stopnia uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, kieruje wnioski do sądu o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu demoralizują nieletnich, zakłócają spokój i porządek rodzinny, publiczny, stosują przemoc wobec domowników. W 2019 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 25 wniosków o zastosowanie procedury leczenia odwykowego wobec 26 osób nadużywających alkoholu, w tym 12 osób, w których rodzinach została zdiagnozowana przemoc w rodzinie.

Liczbę osób, wobec których Komisja wszczęła procedurę leczenia odwykowego, w tym liczbę osób, u których w rodzinach występuje przemoc od 2017r. przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. Liczba osób nadużywająca alkoholu oraz liczba osób, u których w rodzinach występuje przemoc w rodzinie

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba osób nadużywająca alkoholu, wobec których wszczęto procedurę leczenia odwykowego, w tym:	25	25	26
liczba osób, u których w rodzinach występuje przemoc	9	15	12

Źródło: dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernicy

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2023**

Jak wynika z danych liczba osób skierowanych do komisji, wobec których wszczęto procedurę leczenia odwykowego i równocześnie w ich rodzinach zdiagnozowana jest przemoc, największa była w roku 2018 i miała tendencje wzrostową w stosunku do 2017 roku o 60%.

3. Punkt Konsultacyjny

W Punkcie Konsultacyjnym mieszkańcy Gminy Czernica mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy specjalistycznej prawnika i psychoterapeuty do spraw uzależnień. W punkcie udzielane są porady oraz konsultacje specjalistyczne w szczególności dla osób dotkniętych problemem uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, narkotyków, osobom u których występuje przemoc w rodzinie oraz rodzinom u których występują problemy opiekuńczo wychowawcze. W 2018r. prawnik udzielił ogółem 140 porad prawnych, w tym dla 10 rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, a w roku 2019 – 250 porad i również dla 10 rodzin, w których ujawniła się przemoc. Natomiast psycholog udzieliła ogółem 78 porad i konsultacji w 2018 roku, w tym dla 13 rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i 48 w 2019r., w tym dla 4 rodzin, w których występuje przemoc.

4. Zespół Interdyscyplinarny na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Przemoc w rodzinie jest problemem, który może dotknąć każdego człowieka. Nie ma znaczenia ani wiek, ani rodzaj wykształcenia, ani wykonywany zawód czy pozycja społeczna. Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego w szczególności jest podejmowanie interwencji w przypadku występowania przemocy domowej i uruchomienia procedur mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku oraz monitorowanie sytuacji rodzinnych, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności organizowanie współpracy służb zajmujących się zawodowo zjawiskiem przemocy. Dane statystyczne uzyskane od Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawiają się następująco:

Tabela nr 2. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Wpłynęło ogółem formularzy NK:	27	42	22
Wpłynęło z Ośrodka Pomocy Społecznej	9	6	3
Wpłynęło z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	2	0
Wpłynęło z Placówek Służby Zdrowia	0	1	0
Wpłynęło z policji	17	30	18

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2023**

Wpłynęło z placówek oświatowych	1	3	1
Wpłynęło z innego ośrodka pomocy społecznej	0	0	0

Tabela nr 3. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w rodzinie w związku z procedurą NK w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba kobiet <u>doświadczających</u> przemocy w rodzinie	29	18	24
Liczba mężczyzn <u>doświadczających</u> przemocy w rodzinie	2	2	1
Liczba dzieci <u>doświadczających</u> przemocy w rodzinie	24	25	23
Liczba kobiet <u>stosujących</u> przemoc w rodzinie	3	3	1
Liczba mężczyzn <u>stosujących</u> przemoc w rodzinie	26	21	19
Liczba nieletnich <u>stosujących</u> przemoc w rodzinie	0	0	1

Tabela nr 4. Liczba procedur NK skierowanych do innych instytucji w latach 2017-2019

Instytucja	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Prokuratura	1	4	1
Policji	8	6	4
GKRPA	11	11	10

Tabela nr 5. Liczba rodzin, które otrzymały pomoc zmierzającą do wyeliminowania niepożądanych zjawisk przemocowych w latach 2017-2019

Rodzaj pomocy	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Prawna, psychologiczna, inna	27	17	4

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Czernica

Analiza powyższych danych pokazuje, że liczba rodzin, u których zostaje wszczęta procedura „Niebieskie Karty” w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich trzech lat podlega wahaniom. Najwięcej w tym okresie sporządzonych NK jest w roku 2018. W pozostałych latach liczby utrzymują się na podobnym poziomie.

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Czernica na lata 2021-2023**

W większości przypadków „Niebieską Kartę- A” wypełniają funkcjonariusze Policji oraz pracownicy socjalni GOPS podczas wykonywania obowiązków służbowych. Osoby doznające przemocy to w większości kobiety i dzieci. Uzależnienie od alkoholu zwiększa ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinie, jednak nie oznacza to, że jego nadużywanie stanowi przyczynę przemocy. W 2017 roku na 27 rodzin, aż w 17 przemocy towarzyszyło spożywanie alkoholu, a w 2018 r. na 42 wszczętych procedur w związku z przemocą w rodzinie w 20 przypadkach występował alkohol. Natomiast w roku 2019 w 14 rodzinach na 22 wszczętych procedur NK dominował alkohol.

5. Posterunek Policji

Policja przyjmuje zgłoszenia od osób doznających przemocy i świadków o stosowaniu przemocy w rodzinie oraz podejmuje interwencję w tych sprawach, a także realizuje procedurę „Niebieskie Karty”.

Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 6. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba ofiar przemocy w rodzinie:	60	32	29
Kobiety	31	18	19
Mężczyźni	6	2	1
Nieletni	23	12	9
Liczba sprawców przemocy w rodzinie:	38	32	29
Kobiety	5	0	1
Mężczyźni	33	32	28
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	26	25	23
Kobiety	2	0	0
Mężczyźni	24	25	23
Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	23	12	14

Źródło: dane Posterunku Policji w Kamieńcu

Dane statystyczne z Posterunku Policji wskazują, że od 2017r. liczba ofiar przemocy w rodzinie zmniejsza się. Osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie są przede wszystkim kobiety (w 2019 r. - 65%) oraz dzieci (w 2019 r. - 31%). Natomiast osobami,

które stosują przemoc w rodzinie w większości przypadków są mężczyźni. W 2017 r. to 86%, w roku 2018 - 100%, a w 2019 r. to 96%.

6. Analiza wyników diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych

W 2018 roku na terenie gminy Czernica prowadzone były przez firmę zewnętrzną badania, mające na celu ukazanie lokalnych zagrożeń społecznych, w tym występowania zjawiska przemocy. Rozpoznanie było prowadzone w placówkach oświatowych w formie ankiety internetowej oraz w formie sondy ulicznej wśród pełnoletnich mieszkańców gminy. W badaniu uczniów wzięło udział 397 osób, z tego 168 uczniów klas V, VI szkoły podstawowej, 183 uczniów klas VII, VIII szkoły podstawowej oraz 46 uczniów klas trzecich gimnazjum. Diagnozę wśród dorosłych mieszkańców gminy przeprowadzono na grupie 108 osób, w tym 85 kobiet i 23 mężczyzn w przedziale wiekowym od 30 do 54 roku życia.

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydlivą, stąd ogromne bariery przez przyznaniem się do tego typu incydentów

Po zapytaniu mieszkańców o to, czy ich zdaniem obecnie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym okazuje się, iż zdaniem tylko i wyłącznie kobiet (31,76%) przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym. Co ciekawe, 51,85% respondentów nie miało zdania na ten temat (w tym prawie wszyscy mężczyźni – 22 osoby), zaś 23,15% badanych (w tym 25 kobiet i 1 mężczyzna) stwierdziło, że zjawisko przemocy w rodzinie występuje coraz rzadziej.

Ponadto badania wykazały, iż wśród ankietowanych 27,78% zna przypadki stosowania przemocy w rodzinie, z czego 20,37% zna jedną bądź dwie rodziny, a 7,41% badanych zna kilka takich rodzin (od 3 do 5) i o czym zawiadomiły w ankiecie wyłącznie same kobiety. Z kolei 72,22% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Następnie respondenci zostali zapytani o to, kto ich zdaniem najczęściej bywa ofiarą przemocy. 90,74% ankietowanych przyznało, że ofiarą najczęściej jest kobieta i z czym zgodzili się także prawie wszyscy mężczyźni (22 osoby). W opinii 8,33% badanych ofiarę najczęściej stanowi dziecko; a jedna osoba wskazała, że przemocą w rodzinie najczęściej dotknięta jest osoba starsza.

Na podstawie przeprowadzonych ankiet dowiedzieliśmy się także, że 62,04% badanych wyraża aprobatę dla wprowadzenia ustawowego zakazu stosowania kar cielesnych; 26,85% 19% respondentów jest temu przeciwnych, a pozostałe 11,11% nie ma zdania na ten temat.

Co więcej z badań wynika, że 75,93% ankietowanych nie pochwala stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania dzieci, natomiast 13,89% nie widzi przeciwwskazań w tej metodzie wychowawczej. Pozostałe 10,19% respondentów nie ma zdania na ten temat. Zapytaliśmy także ankietowanych o to, czy znają w swoim otoczeniu rodziców, którzy stosują kary cielesne. 24,07% badanych wskazuje, iż zna w swoim środowisku przypadki bicia dzieci przez swoich opiekunów, zaś pozostałe 75,93% nie zna takich osób.

**Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym
(klasy 5-6 szkoły podstawowej)**

Jak wynika z przeprowadzonej ankiety zjawisko przemocy w szkole występuje rzadko. Niemniej jednak, pomimo takiego postrzegania szkoły, nieco ponad 23% badanych przyznało, że doświadczyło przemocy w tym miejscu. Co więcej, pytając uczniów o znajomość konkretnych form przemocy w szkole, 61,31% odpowiedziało, że spotkało się z agresją słowną, 58,35% z ośmieszaniem i wulgaryzmami, a 49,40% z poniżaniem. Z drugiej strony 19,64% badanych uczestniczyło także w czynnym akcie przemocy. Warto dodać, iż w sytuacji tej prawie czterokrotnie częściej znajdowali się chłopcy niż dziewczęta.

Jak się okazuje, 35,71% ankietowanych przejmując się i stara się szukać pomocy, aby przeciwdziałać aktom cyberprzemocy. Kolejno 25,60% badanych sprecyzowało, iż jest to niebezpieczne i nieprzyjemne zjawisko zgłaszane rodzicom i wychowawcy. Następnie 25,00% badanych ignoruje zjawisko cyberprzemocy i uważa, że nie jest to nic szczególnie poważnego. Ponadto 7,14% nie ma nic przeciwko temu zjawisku, zaś 6,55% jest zdania, iż cyberprzemoc jest swoistego rodzaju formą zartu. Warto dodać, iż w gronie dziewcząt najczęściej wybieraną odpowiedzią było przejmowanie się tym zjawiskiem i szukanie pomocy (42,86%). Natomiast najwięcej chłopców zadeklarowało, iż zjawisko cyberprzemocy to w zasadzie nic takiego (33,33%).

Zebrane dane w podrozdziale dotyczącym cyberprzemocy pokazują, iż badani w większości wiedzą, czym jest to zjawisko i najczęstszą ich reakcją na jego występowanie jest szukanie pomocy. Niemniej jednak, uwzględniając podział na płeć należy dodać, iż chłopcy mają większą skłonność do ignorowania tego zjawiska niż dziewczęta.

**Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym
(klasy 7-8 szkoły podstawowej i klasy III gimnazjum)**

W przypadku danych dotyczących występowania zjawisk przemocy, badani zadeklarowali, że w szkole dochodzi do takich sytuacji niezwykle rzadko (37,16%). Mimo to 30,60% respondentów doświadczyło przemocy w szkole, a blisko 20% twierdzi, że są w szkole uczniowie, przed którymi odczuwają lęk. Co więcej, wysoki odsetek badanych przyznał, że w szkole obecne są takie formy przemocy, jak ośmieszanie, agresja słowna oraz poniżanie, i z którymi dodatkowo ponad 41% miało bezpośrednią styczność. Oprócz tego, 30% ankietowanych spotyka się także ze zjawiskami przemocy poza murami szkolnymi, a do uczestnictwa w czynnym akcie przemocy przyznało się blisko 14% badanych. Zatem wynik,

iz 48% nie zna instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym przemocą jest niepokojący.

Jak wynika z badań, 95,08% ankietowanych przyznało, że wie czym jest cyberprzemoc. Pozostałe 4,92% badanych (w tym 7 chłopców i 2 dziewczyny) zaznaczyło, że ma trudność ze zdefiniowaniem tego zjawiska.

Kolejne pytanie pokazało, że 30,05% uczniów i uczennic przejmują się i stara się szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. Z drugiej strony 34,43% ignoruje cyberprzemoc i tym samym uważa, że to nic takiego. Ponadto 10,38% badanych zadeklarowało, że cyberprzemoc to forma żartu i tyle samo procent ankietowanych zaznaczyło, że nie ma nic przeciwko stosowaniu cyberprzemocy (10,38%). Pozostałe 14,75% badanych uczniów i uczennic ma inne odczucia. Uwzględniając płeć respondenta, chłopcy najczęściej wybierali odpowiedź, iż ignorują to zjawisko (41,24%). Z kolei dziewczęta przejmują się tą formą przemocy (50,00%).

Pomimo tego, iż większość ankietowanych jest świadoma zjawiska cyberprzemocy, to jednak najczęstszą reakcją chłopców na tego rodzaju przemoc jest ignorancja, zaś większość dziewcząt przejmują się tym zjawiskiem i szuka pomocy. Co więcej, z odpowiedzi badanych wynika, że to dziewczęta częściej padają ofiarami cyberprzemocy i tym samym dobrze orientują się w tym, jakie organizacje udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z tego typu przemocą. Niemniej jednak, fakt, iż blisko 70% badanych nie zna organizacji ani serwisów internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą jest bardzo niepokojące.

Wnioski

Badania ankietowe pokazały, iż ważne jest pochylenie się nad zjawiskiem przemocy w rodzinie. Co czwarty badany (25,00%), w tym tylko i wyłącznie kobiety biorące udział w badaniu przyznały, że jest to stale rosnący problem. Ponadto to kobiety zdecydowanie częściej deklarowały, że znają przypadki występowania przemocy w rodzinie i to właśnie one są ofiarami takiej przemocy. Prócz tego, znalazła się grupa osób (około 14%), która mimo wszystko dopuszcza stosowanie przemocy wobec członka rodziny, jeśli przekłada się to na dobro dla domowników. Stąd na uwagę należy mieć fakt, iż podejście dopuszczające stosowanie przemocy może powodować rosnący problem występowania przemocy, poszerzając tym samym problem kryzysu rodziny.

Przedstawione wyniki w diagnozie zawiadamiają, iż równie ważnym problemem, z którym boryka się gmina Czernica jest przemoc oraz cyberprzemoc. Problem przemocy, w tym przemocy rówieśniczej, wymaga podjęcia bardzo pilnych działań profilaktycznych. Zaświadcza o tym fakt, iż zjawiska te nie są obecne tylko w szkole, bowiem ankietowani doświadczają także przemocy poza jej murami.

Wobec powyższego, w szkołach na terenie gminy Czernica szczególnie istotnym wydaje się być walka z ośmieszaniem, agresją słowną czy poniżaniem. Należy zatem kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowanych na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych. W planowane działania profilaktyczne

należałoby również szerzej włączyć rodziców i opiekunów uczniów oraz nauczycieli z terenu gminy.

Idąc dalej, w szkołach powinien być położony nacisk na udzielanie pomocy osobom, które doświadczyły różnych form przemocy poprzez zajęcia psychoedukacyjne. Zatem ważne jest, aby rozwijać wśród uczniów inne niż z użyciem przemocy sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu. Dodatkowo w takiej sytuacji pedagog powinien zadbać o udzielenie porad i prowadzenie konsultacji dla rodziców i nauczycieli. Oprócz tego, warto pracować ze wszystkimi uczniami nad wrażliwością na działania związane z cyberprzemocą, tak by bez względu na płeć przejmowano się takimi zjawiskami i na nie odpowiednio reagowano. Jest to o tyle ważne, gdyż powyższa analiza dostarczyła wiedzy, iż ogólnie wraz z wiekiem i wśród chłopców rośnie brak empatii na tego typu przemoc, choć jej skala się powiększa.

IV. Adresaci Programu

Adresatami Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w szczególności są:

- 1) osoby doznające przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze, niepełnosprawne);
- 2) osoby stosujące przemoc w rodzinie;
- 3) świadkowie przemocy;
- 4) przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie;
- 5) społeczność lokalna.

V. Podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w Gminie Czernica.

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicy;
- 2) Zespół Interdyscyplinarny na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Czernica;
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) Posterunek Policji w Kamieńcu Wrocławskim;
- 5) placówki oświatowe z terenu Gminy Czernica;
- 6) Sąd Rejonowy w Oławie;
- 7) placówki służby zdrowia w Czernicy oraz w Kamieńcu Wrocławskim;
- 8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu;
- 9) organizacje pozarządowe.

VI. Cele programu i ich realizacja

Kluczowym założeniem Programu jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie; edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Cele Programu:

- 1) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy;
- 2) rozwijanie społecznej świadomości, edukacja społeczna i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Czernica;
- 3) zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.

Program zakłada następujące działania:

- 1) podejmowanie czynności w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 2) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 3) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 4) motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- 5) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie poprzez przygotowanie materiałów informacyjnych tj. ulotki, plakaty, broszury i umieszczanie ich w miejscach ogólnie dostępnych;
- 6) współuczestnictwo w kampaniach i programach społecznych dotyczących przemocy w rodzinie;
- 7) prowadzenie wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy Czernica zajęć profilaktycznych dotyczących powstrzymywania agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy m.in. poprzez organizowanie warsztatów, wykładów w Placówkach Wsparcia Dziennego oraz Świetlicach Środowiskowych;
- 8) prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktycznych, uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy;
- 9) udzielanie wsparcia edukacyjnego, socjalnego, prawnego, psychologicznego, rodzinnego, terapeutycznego, medycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- 10) systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc;
- 11) organizacja i przeprowadzanie konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- 12) uczestnictwo w konferencjach i seminariach służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.

VII. Monitoring i ewaluacja Programu

Stały coroczny monitoring i ewaluacja Programu mają na celu sprawdzanie efektywności prowadzonych działań, podejmowanych zadań i sposobów ich realizacji, aby w konsekwencji zwiększać efektywność pracy poszczególnych jednostek w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie. Ważna jest szybkość reagowania na ujawnioną przemoc w rodzinie, odpowiednie reagowanie i podejmowanie wszelkich dostępnych działań, by minimalizować przypadki przemocy w rodzinie, łagodzić jej skutki a także podnosić świadomość społeczną w tym zakresie. Program poddawany będzie ewaluacji corocznie w terminie do dnia 31 stycznia roku następnego poprzez prowadzenie statystyk ich analizę jakościową i ilościową a z realizacji zadań programowych sporządzane będą sprawozdania roczne wg następujących wskaźników:

- 1) liczba osób objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- 2) liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”;
- 3) liczba spraw zgłoszonych do GKRPA;
- 4) liczba osób, które wzięły udział w programie korekcyjno-edukacyjnych;
- 5) liczba osób w rodzinach objętych oddziaływaniami zespołu interdyscyplinarnego;
- 6) liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta”;
- 7) ilość organizowanych programów, akcji oraz liczba ich uczestników;
- 8) liczba osób przeszkolonych i wyedukowanych.

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego do dnia 31 marca każdego roku przygotowuje i przedłoży Wójtowi Gminy Czernica sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

VIII. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy Czernica oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CZERNICA**

Leszek Kuslak